

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 25/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä lokakuuta 2013 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmis-
televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen
eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muutta-
misesta (HE 161/2013 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti työelämä- ja
tasa-arvovaliokunta on antanut asiasta lausun-
non (TyVL 16/2013 vp), joka on otettu tämän
mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Esko Salo, sosiaali- ja terveys-
ministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Timo Meling, työ-
ja elinkeinoministeriö
- asiantuntija Mikko Räsänen, Elinkeino-
elämän keskusliitto
- ekonomisti Joonas Rahkola, Suomen Ammat-
tiliittojen Keskusjärjestö SAK ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Akava ry
- Suomen Yrittäjät
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttö-
myysturvalakia. Esityksen tarkoituksena on to-
teuttaa yhdistelmälapidirektiivin edellyttämä
yhdenvertainen kohtelu työttömyysturvalain-
säädännössä. Esityksessä ehdotetaan, että kol-
mannen maan kansalaisella, joka on ollut työssä
Suomessa yhdenjaksoisen oleskelunsa aikana

siten, että hän on täyttänyt työttömyyspäivä-
rahan saamisen edellytyksenä olevan työssäolo-
ehdon, on oikeus työttömyyspäivärahaan Suo-
messa oleskelun jatkuessa, vaikka häntä ei pide-
tä Suomessa asuvana.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivä-
nä tammikuuta 2014.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esitys on osa kokonaisuutta, jolla
toimeenpannaan EU:n nk. yhdistelmälapidirek-

tiivi. Direktiivin toimeenpanoa varten tarvit-
tavat lainsäädäntömuutokset on annettu edus-
kunnalle kolmella eri hallituksen esityksellä.

Sisäasiainministeriö on valmistellut hallituksen esityksen ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 139/2013 vp), johon esitykseen sisältyvät ulkomaisen työntekijän yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksesta johtuvat muutokset kansanterveyslakiin, erikoissairaanhoidolakiin, lapsilisälakiin sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettuun lakiin. Sen lisäksi asumisperusteista sosiaaliturvaa koskevan soveltamisalalain ja sairausvakuutuslain muutosesitykset on annettu eduskunnalle erillisellä hallituksen esityksellä (HE 198/2013 vp). Valiokunta on todennut hallituksen esityksestä (HE 139/2013 vp) hallintovaliokunnalle antamassaan lausunnossaan StVL 21/2013 vp, että hallituksen olisi tullut antaa kaikki yhdistelmäluvan käyttöönottoon liittyvät sosiaaliturvaa koskevat esitykset, mukaan lukien nyt käsiteltävä työttömyysturvalain muuttamista koskeva lakiehdotus, yhdessä esityksessä sekä kokonaisuuden hahmottamiseksi että eduskuntakäsittelyn helpottamiseksi.

EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tuleva kansalainen on tähän asti voinut tulla oikeutetuksi työttömyysturvaan, jos häntä on voitu pitää Suomessa asuvana. Yhdistelmälapadirektiivi edellyttää, että työttömyyspäivärahan osalta kolmannen maan kansalaisen tulee olla yhdenvertaisessa asemassa maassa asuvien kanssa, jos hän on vähintään kuusi kuukautta työsuhteessa ja on sen jälkeen rekisteröitynyt työttömäksi työnhakijaksi. Esityksessä ehdotetaan, että yhdenjaksoisen oleskelunsa aikana kuusi kuukautta työssä olleella työttömällä työnhakijalla, joka ei ole Suomen kansalainen, olisi oikeus työttömyyspäivärahaan, vaikka hän ei vakinaisesti asuisi Suomessa, mutta jatkaa edelleen oleskeluaan. Työttömäksi työnhakijaksi rekisteröityminen kuitenkin edellyttää, että hakijalla on voimassa työntekoon oikeuttava oleskelulupa eikä oleskelulupaan liity työnantajakohtaisia rajoituksia. Oikeus työntekoon liittyy oleskeluluvan voimassaoloon ja oleskeluluvan päättyessä sekä työnhaku että oikeus työttömyysturvaan päättyy.

Esityksessä on arvioitu, että yhdistelmälapadirektiivin toimeenpanosta aiheutuva työttö-

myysturvaan oikeutettujen henkilöpiiriin laajenus koskisi vuosittain vain harvoja direktiivin piiriin kuuluvista muutamasta tuhannesta työntekijästä. Yhdistelmälapadirektiivi ei koske muun muassa lähetettyjä työntekijöitä eikä kausityöntekijöitä. Työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan työttömyysturvaan oikeutettuja henkilöitä olisi muutamia kymmeniä. Koska oikeus työttömyysturvaan nykyisin syntyy vuoden Suomessa asumisen jälkeen, ei ajan lyhentyminen kuuteen kuukauteen merkitse juurikaan kustannusten lisäystä valtiolle. Työmarkkinatuen osalta pysyy voimassa asumisperusteisen sosiaaliturvan soveltamisalalain mukainen vaatimus vakinaisesta asumisesta Suomessa.

Valiokunta korostaa, ettei direktiivi muuta millään tavoin kansallisten viranomaisten harjontavaltaa oleskelulupia ja työlupia myönnettäessä. Esimerkiksi työ- ja elinkeinotoimistoissa tehtävä työvoiman saatavuusharkinta oleskelulupaprosessin yhteydessä säilyy. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että maassa tilapäisesti oleskelevan ulkomaisen työvoiman työttömäksi rekisteröitymisen mahdollista lisääntymistä seurataan. Samoin tulee seurata työntekoa varten oleskeluluvan saaneiden työsuhteita ja tosiasiallista palkanmaksua, jotta väärinkäytöksiä voidaan ehkäistä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että tilapäisesti Suomessa oleskelevien ulkomaalaisten työntekoa koskeva tilastointi on puutteellista, mistä johtuen tietopohja esimerkiksi taloudellisten vaikutusten arvioinnille on hataraa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan esittämään näkemykseen, että ulkomaisen työvoiman käyttöä koskevaa tilastointia tulee pikaisesti kehittää.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
vpj.	Anneli Kiljunen /sd	Hanna Mäntylä /ps
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Annika Saarikko /kesk
	Johanna Jurva /ps	Hanna Tainio /sd
	Laila Koskela /ps	Anu Urpalainen /kok
	Merja Kuusisto /sd	Anu Vehviläinen /kesk
	Sanna Lauslahti /kok	Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

VASTALAUSE

Perustelut

Niin sanottua yhdistelmälapadirektiiviä pannaan täytäntöön kolmella hallituksen esityksellä, joita ovat hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 139/2013 vp), hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain ja sairausvakuutuslain muuttamisesta (HE 198/2013 vp) sekä nyt käsitellyssä oleva hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta.

Perussuomalaiset suhtautuvat yhdistelmälapadirektiivin täytäntöönpanoon ja siihen liittyviin esityksiin kielteisesti.

Hallituksen esitys avaa suomalaisen työttömyysturvan kolmansista maista tuleville henkilöille, vaikka näitä ei pidettäisi Suomessa asuvina. Yhdistelmälapadirektiivin myötä kolmannen maan kansalaisella on oikeus työttömyyspäivärahaan, mikäli hän on ollut vähintään kuuden kuukauden ajan työsuhteessa ja sen jälkeen rekisteröitynyt työttömäksi työnhakijaksi, vaikka henkilö ei asuisi Suomessa. Perussuomalaiset eivät hyväksy esityksen mukaista suomalaisen työttömyysturvan avaamista näillä perusteilla.

Esityksen taloudelliset vaikutukset on arvioitu vähäisiksi, mutta perussuomalaiset haluavat huomauttaa, että kyse on vain yhdestä osasta yhdistelmälapadirektiivin täytäntöönpanossa ja sosiaaliturvan avaamisessa. Koska kyseessä on yksi osa sosiaaliturvalainsäädännön muutoksista, tulevat muutosten vaikutukset yhdessä vaarantamaan suomalaisen asumisperusteisen sosiaaliturvan ja sosiaaliturvajärjestelmämme kantokyvyn. Esitysten vaikutuksia tulisi arvioida kokonaisuutena.

Perussuomalaiset katsovat, että esityksen vaikutuksia yhdessä muiden siihen liittyvien esitysten kanssa ei ole arvioitu riittävästi eikä yhdistelmälapadirektiivin täytäntöönpanoa ole valmisteltu riittävästi. Lisäksi haluamme huomaut-

taa, että sosiaalipolitiikka kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan, eikä EU:n perussopimuksia ole muutettu tältä osin. Nyt käsitellyssä olevan esityksen lisäksi useat muutkin hallituksen esitykset murtavat asumisperusteista sosiaaliturvajärjestelmäämme. Perussuomalaiset eivät tällaista kehitystä ja suuntaa hyväksy.

Direktiivin täytäntöönpano saattaa pitkällä aikavälillä lisätä sellaisten maahantulijoiden määrää, jotka pyrkivät hyötymään korkeatasoisista sosiaalietuuksista ja -palveluista Suomessa. Tämä tulee väistämättä aiheuttamaan sekä suoria että välillisiä vaikutuksia, joista ensin mainittu aiheutuvat asumisperusteisiin etuuksiin ja terveyspalveluihin oikeutettujen ja niitä käyttävien ulkomaalaisten määrän kasvusta. Koska sosiaalipalveluihin sekä sosiaaliturvajärjestelmäämme kohdistuu jo nykyisellään vakavia leikkauspaineita, emme näe järkeväksi kasvat-
taa direktiivillä mahdollisten käyttäjien määrää ulkomaalaisilla työntekijöillä.

Lisäksi pidämme todellisenä huolena niin sanottujen halpatyövoimamarkkinoiden rakentumista Suomeen, mikäli nämä esitykset hyväksytään. Tilanteessa, jossa Suomessa kamppailemme vakavien työttömyysongelmien kanssa ja jossa nuorisotyöttömyydestä on tulossa suuri rakenteellinen ongelma, pidämme täysin kohtuuttomana luoda mahdollisuuksia halpatyövoiman tuottamiseen. On hyvin tiedossa, että EU:n sisälläkin on jo paikoitellen massatyöttömyyttä ja sen aiheuttamia monentasoisia ongelmia. Vakava köyhyys lisääntyy, ja se luo väistämättä paineita myös suomalaisen sosiaaliturvan kestävyydelle, etenkin jos se avataan kolmansista maista tuleville henkilöille ja asumisperusteinen sosiaaliturvamme murretaan.

Esityksissä on arvioitu, että nämä esitykset toteutuessaan koskisivat enimmillään vain muutamia tuhansia henkilöitä. Pidämme kuitenkin muista EU-maista saatujen tietojen pohjalta näitä arvioita epärealistisinä. Katsommekin, että ennen esitysten toimeenpanoa olisi tullut tarkas-

tella, millaisia kokemuksia ja kustannuksia muissa EU-maissa on ollut kehityssuunnaltaan havaittavissa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 2013

Hanna Mäntylä /ps
Johanna Jurva /ps
Laila Koskela /ps